

**МІЖНАРОДНИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ “ДОІСЛАМСЬКИЙ
БЛИЗЬКИЙ СХІД: ІСТОРІЯ, РЕЛІГІЯ, КУЛЬТУРА”
(Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського,
м. Київ, 9 грудня 2013 р.)**

9

2013

“...”¹.
... (...)
... (...)
... “...”
... 4–5 ... 2011 [... 2012, 179–181].
... (“...”);
... “...”
... 21
... 17
...
...
...
... [... 2013, 1–28].
Ранкове засідання :
... А. Ю. Баукової () “ :
”

¹ ... : <http://oriental-studies.org.ua/index.php?news=5391>

Фото 1. Виступи В. А. Храновського та С. М. С. Саджаді в історико-археологічному музеї (1950-ті роки). Відзначимо, що Світлана Яківна відвідала Київ і була учасницею круглого столу, який проходив у 2011 році. На жаль, ця подорож на Батьківщину виявилася для неї останньою.

О. Д. Василюк (Київ) продовжила історіографічну частину заходу доповіддю “Доісламський Близький Схід в енциклопедичних статтях Агатангела Кримського”, в якій розповіла про доробок академіка А. Ю. Кримського в галузі вивчення історії доісламської Аравії, що переважно знайшов відображення у статтях до словників Гранат і Брокгауза – Єфрона. Доповідь В. А. Храновського (Київ) “Археологічні розкопки останніх десятиріч у Шахрі-Сохта (Іран) та питання локалізації стародавньої Аратти” було зосереджено на розгляді можливості співвіднесення з “країною Араттою” шумерських документів поселення Шахрі-Сохта в Південно-Східному Ірані (2-га половина IV – 1-ша половина III тис. до н. е.). Висловлені доповідачем гіпотези доповнено ґрунтовним виступом гостя круглого столу, автора розкопок – керівника ірансько-італійської експедиції в Шахрі-Сохті д-ра С. М. С. Саджаді (Тегеран) (фото 1).

Проф. В. В. Ставнюк (Київ) у доповіді “Mare nostrum sive rhetorika sub umbra pyramidum” розглянув регіон Середземномор’я як місце культурних контактів Сходу і Заходу на тлі історії античної цивілізації від архаїки до еллінізму та Римської імперії.

В. В. Приймаченко (Київ) присвятив свою доповідь “Філон Александрійський і перекладачі Септуагінти” проявам впливу ідей грецької філософії на александрійських перекладачів Тори. На думку доповідача, наявність зазначеного впливу свідчить про причетність останніх до грецької освіти, а також вказує на орієнтацію вищезгаданого перекладу на читачів, обізнаних з елліністичною філософією.

Денне засідання круглого столу було цілковито присвячено історії та культурі Стародавнього Єгипту. Доповідь Н. В. Лаврентьєвої (Москва) (фото 2) “Проблема локалізації Дуату та її можливе вирішення” стосувалася неоднозначності єгипетського концепту такого локусу потойбічного світу, як Дуат, що за джерелами міг описуватись і як небесний, і як підземний простір. Згідно з гіпотезою, запропонованою російською дослідницею, в міфологічному мисленні єгиптян відбулося поєднання декількох конструкцій опису картини світу. Як наслідок, Дуат (як тіло Осіріса)

Фото 2. Виступ Н. В. Лаврентьєвої

міг розташовуватися не лише на небі або під землею, а й буквально “в небі”, тобто в самому тілі богині неба Нут.

М. А. Чегодаєв (Москва) свою доповідь “Якою мовою говорить бог?” присвятив проблемі сприйняття самими єгиптянами власної мови і писемності через фундаментальне значення морфем. На думку науковця, морфемаграфемний принцип ієрогліфіки, заснований на єдності змісту, звуку й образу, робив писемність своєрідним “декодером”, що перетворював “мову Бога” в доступну людському розумінню єгипетську і, навпаки, “перекладав” молитви й гімни на мову Творця. Саме тому єгиптяни розглядали свою писемність як різновид мови й усе написане сприймали як “вимовляння слів”, а саму ієрогліфіку – як “мову Бога”.

Доповідь О. А. Заплетнюк (Київ) “Прикордонні стели Ахетатона. Характеристика та особливості” було присвячено аналізу шістнадцяти прикордонних стел, які визначили кордони міста Ахетатона (сучасне поселення Амарна), столиці Єгипту, заснованої фараоном XVIII династії Ехнатомом. У рамках доповіді було розглянуто зміст тексту цих стел, охарактеризовано їхні хронологічні особливості, спільні та відмінні риси оформлення.

К. Ю. Масалова (Київ) у доповіді “Діти Хора: до історії вивчення образу та актуальності теми” подала огляд історії вивчення образу четвірки богів Хапі, Дуамутефа, Кебхсенуфа та Амсеті, яких узагальнено називають дітьми Хора. При цьому в доповіді було відзначено, що серед більшості єгиптологів головною функцією цих богів вважається охорона органів померлого, хоча деякі дослідники вказують на те, що ця функція була далеко не єдиною і, скоріш за все, не була головною. Така проблема, на думку доповідачки, пов’язана з недостатнім рівнем вивченості ролі цих богів у давньоєгипетській міфології. У ході дискусії М. А. Чегодаєв, підкресливши актуальність цієї теми, висловив доповідачці побажання продовжувати подальше поглиблене вивчення цього образу.

У доповіді М. О. Тарасенка (Київ) “Папірус на папірусі – зображення сувою на віньєтках Книги мертвих” були проаналізовані ілюстрації заупокійного збірника із зображенням папірусного сувою (= ієрогліф 𓆎 / GSL Y1 / фонема *md3.t*). Зокрема, відзначено, що у двох хронологічних редакціях збірника такі зображення фігурують у різних розділах. У “Фіванській редакції” це віньєтки до розділів 1, 21, 41, 42, 96, 103 і 104, тоді як у пізній редакції (“Саїсько-Птолемеївській”) це вже ілюстрації до розділів 1, 25, 52 і 90. Доповідач визначив репертуар персонажів, що могли зображуватись із сувоями (померлі, жерці, зокрема *хері-хеби* та бог Тот). Мотив папірусного сувою зберігається в поховальному мистецтві навіть у римській час, коли традиція супроводження Книги мертвих ілюстраціями остаточно зникає і знаходить продовження в розписі гробниць та малюнках на саванах.

Вечірнє засідання круглого столу було присвячене мові, історії та культурі Стародавнього Ірану, Елліністичного Сходу та Візантії. А. М. Бочарнікова (Київ) у своїй доповіді “Лінгвістичний аналіз і питання про авторство Ясни 46” виклала результати проведеного нею лінгвістичного аналізу Ясни 46, одного з гімнів *Гат*, авторство яких приписують самому засновнику зороастрійської релігії Зороастру (Заратуштрі). Результати аналізу дозволили доповідачці стверджувати, що цей гімн насправді є поєднанням двох незалежних текстів приблизно однакового обсягу, що належали різним авторам. З точки зору дослідниці, між цими двома складовими існують значні відмінності типологічного, фонологічного та лексичного характеру. Теоретично перша половина тексту може належати Зороастрові. Сукупність якостей тексту та сутність деяких тверджень із другої половини Ясни 46 дають підстави вважати неможливим укладення цього фрагмента тексту Зороастром, і він має відмінне авторство.

Доповідь Г. В. Вертієнко (Київ) “Авестійський термін *aštrā-* – наративний контекст і візуальний образ” продовжила іраністичну тематику. Доповідачка зосередила свою

aṣtrā- (Videvdam 2, 6, 10 (=14, 18); 3, 36–37 (= 4, 11–20; 8, 23–26, 105, 107; 13, 4, 12–15, 24–27) 14, 8; 18, 4; Яшті 5, 130; 10, 112, 113).

(“ / , ; / , , / ”), ,
aṣtrā- , -
 “ , ”. , -

(, , (, , .), -
) (, , (*aṣtrā*) -
 () .

4)» *М. Ю. Смирнова* (Санкт-Петербург) «“ἐν τούτῳ νικά”, або Про (Herod., IV. 1. 3, 3,

Г. В. Вертієнко. -
 IV , -
 , , , -
 , , , -
 . , -

“ *А. Л. Зелінський* () I IV : , -
 ”. , , -
 , , -
 , -

IV *С. В. Познанського* () “ -
 ”. -
 , -

VI .: – *А. М. Домановського* () “ IV–
 ?” – , -
 , -

“ IV–VI . – “ -
 ” . . “ - ” . . -
 , -
 “ ” - “ ” ; -
 , , “ ” , -
 , . -

продемонструвати спроможності обох теоретико-історичних підходів адекватно відображати та аналізувати історичний процес.

Переважна більшість доповідей викликала жваве зацікавлення учасників круглого столу й породила низку цікавих запитань та гострих дискусій. По завершенню роботи круглого столу були підведені його підсумки. Учасники дійшли згоди в тому, що вкрай перспективним буде подальше регулярне проведення подібних наукових заходів і є бажаною публікація матеріалів доповідей, які відображають сучасні тенденції вітчизняної та зарубіжної орієнталістики в дослідженні історії доісламського Близького Сходу.

ЛІТЕРАТУРА

Доісламський Близький Схід: історія, релігія, культура. Тези доповідей міжнародного наукового круглого столу, м. Київ, 9 грудня 2013 р. Київ, 2013.

Тарасенко М. О. Міжнародний круглий стіл “Єгипет та країни Близького Сходу: III тис. до н. е. – I тис. н. е.” (м. Київ, 4–5 жовтня 2011 р.) // *Східний світ*, 2012, № 1.

М. О. Тарасенко, А. Л. Зелінський